

İKV BİLGİ NOTU

AB'DE ÇEVRENİN KRONİK SOLUNUM YOLU HASTALIKLARINA ETKİSİ

Aygen Torun, İKV Uzman Yardımcısı

Avrupa Çevre Ajansı tarafından 7 Kasım 2024 tarihinde kronik solunum yolu hastalıklarının çevreden kaynaklanan sebeplerini konu alan web tabanlı bir rapor yayımlandı.¹ Bu rapor, AB'nin bu alandaki politika yapım çabalarına bilimsel verilerle katkı sağlamayı amaçlıyor. Rapor, çevre kirliliğiyle mücadeleden iklim değişikliğine, mesleki maruziyetten tütün ürünleri kullanımına kadar pek çok alanı kapsıyor.

Üye ülkelerdeki en yaygın üçüncü ölüm sebebi olarak solunum yolu hastalıkları gösteriliyor, bunlardan %60'ı ise kronik solunum yolu hastalıkları olarak kaydediliyor. Kronik solunum yolu hastalıklarının pek çok sebebi mevcut, bunlardan biri de çevreden kaynaklı riskler. Bu riskler çevreyle ilişkili sorunlara maruziyetten ortaya çıkıyor ve hastalık riski hava kirliliği (iç ortam ve dış ortam olmak üzere), pasif olarak sigara dumanına maruz kalma, aşırı sıcaklar (hem aşırı sıcak hem de aşırı soğuk hava koşulları), nem ve küf, mesleki maruziyet ve kimyasallar gibi etmenlerden ötürü artabiliyor.

AB üye ülkeleri ve iş birliği yapılan ülkelerde çevresel faktörlere bağlı önlenemez kronik solunum yolu hastalıklarından kaynaklı ölümlerin oranı farklılık gösteriyor. Doğu ve güneydoğu Avrupa ülkeleri ve Türkiye'de bu oranın yüksekliği dikkat çekiyor.

Çevresel faktörlerle solunum yolu hastalıkları arasındaki bağın değerlendirildiği raporun beş ana çıktısı bulunuyor:

- Çevresel risk faktörlerinin Avrupa'da kronik solunum yolu hastalıklarına bağlı erken ölümlerin üçte birinden fazlasına (bu sayı 80.000 civarında olmak üzere) neden olduğu tahmin ediliyor. Bu sayı neredeyse tütün ürünleri kullanımının ve diğer davranışsal risk faktörlerinin yol açtığı ölümlerin sayısından fazla.
- Bu hastalıkların sebep olduğu yükün kayda değer bir kısmı ve erken ölümler çevre kirliliğinin azaltılması, enerji yoksulluğuyla mücadele edilmesi ve iklim değişikliğine uyumun sağlanması ile önlenemez.
- Avrupa'da kronik solunum yolu hastalıklarına neden olan temel çevre riski faktörleri hava kirliliği (%14), aşırı sıcaklar (%11), mesleki maruziyet (%8), pasif olarak sigara dumanına maruz kalma (%3), aynı zamanda küf, orman yangınlarında açığa çıkan dumanlar ve alerjiye sebebiyet veren polenler olarak sıralanıyor.
- Birçok çevresel faktöre maruziyet ve kronik solunum yolu hastalıklarının kendisi iklim değişikliği nedeniyle daha da kötü hâle geliyor.

¹ European Environment Agency, "Beating chronic respiratory disease: the role of Europe's environment", 07.11.2024, <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/beating-chronic-respiratory-disease?activeTab=26dbce31-e0ab-4596-aa98-ccc953fb2408>.

- Kronik solunum yolu hastalığı vakaları önemli ölçüde geçmişte söz konusu faktörlere maruz kalmaya bağlı. Bu nedenle çevresel risk faktörlerine maruz kalma oranının düşürülmesinin solunum yolu hastalığı vakalarının azaltılmasındaki etkisi ancak uzun bir süre sonra gözlemlenebilir.